

Forelesningsplan *Menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering.*

Modul 4 Menneskerettigheter i kriser, krig og væpnet konflikt

Første utkast 10.01.12 Lars Petter Soltvedt
Andre utkast 12.01.12 LPS

Formålet med denne modulen er at studentene utvikler innsikt i menneskerettigheter og humanitær rett som gjelder i og etter kriser, krig og væpnet konflikt.

Generaladvokat Arne Willy Dahl vil ved hjelp av sin egen bok fra 2008 - *Håndbok i militær folkerett*, vurdere noen utvalgte væpnede konflikter og humanitære katastrofer for å se hvordan internasjonale lovregler er blitt anvendt. Seniorrådgiver Morten Bergsmo ved PRIO – Peace Research Institute of Oslo vil presentere for oss det som gjerne refereres til som et paradigmeskifte i internasjonal strafferettspleie: opprettelsen av Den internasjonale strafferettsdomstolen (ICC) i 2002 og det bakteppe av folkemord, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten som ikke bare opprettelsen av ICC hviler på, men også de to straffetribunalene for Det tidligere Jugoslavia (ICTY) og Rwanda (ICTR).

De internasjonale menneskerettighetene gjelder i krig så vel som i fred, i interne konflikter så vel som i væpnet konflikt mellom stater. Men hva skjer når staten ikke er til stede? Trygve Gjesdal vil med utgangspunkt i hans kjennskap og erfaring fra ulike urolige områder rundt omkring i verden forholde seg nettopp til dette. Glenn Starr vil fortelle oss litt om de ulike rettsobjektenes stilling i folkeretten, mens Halvard Gjermundrud vil ta oss med til Colombia og berette om hans arbeid for menneskerettighetene der, i den interne konflikten som har traumatisert dette landet så lenge. I løpet av den første helgesamlingen får vi også besøk av Professor Amra Hadzimuhamedovic fra Universitetet i Sarajevo, en meget behagelig foredragsholder som vil ta for seg ødeleggelse og bevaring av kulturarv i og etter krig og væpnet konflikt– i et folkerettslig og menneskerettslig perspektiv, med et spesielt blikk på Bosnia-Herzegovina.

Avslutningvis dette semesteret skal vi se på noen nye trusler mot fred og sikkerhet. Det vil bli forelest over temaet *Miljøkatastrofer og miljøets betydning i fremtidens konflikter*. Vi vil også dvele ved *Medias rolle i kriser og krig*.

Når vi tidligere ved dette studiet har besøkt både Irak og landene på Vest-Balkan, vil vi ved avsluttet modul dette semesteret nok en gang arrangere tur til Midt-Østen. Turen vil finne sted i slutten av april. I forkant av turen vil vi få et foredrag som setter det hele i relieff: hva skjer når folkeretten ikke strekker til?

1. Helgesamling: Menneskerettigheter etter kriser, krig og væpnet konflikt.

I løpet av første helgesamling vil Lars Petter Soltvedt se på forholdet mellom de internasjonale menneskerettigheter, internasjonal strafferett og krigens folkerett. I sitt foredrag vil Lars Petter Soltvedt søke å hente frem den røde tråden som binder de fire modulene i studiet menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering sammen.

Deretter vil jusstudent Glen Starr gi studentene en introduksjon til folkeretten. Han setter tonen for det som vil bli den røde tråden denne dette semesteret. Han vil ta opp forholdet til norsk rett, gå inn på folkerettens kilder og ulike subjekter, slik som internasjonale organisasjoner, multinasjonale selskaper, etniske og nasjonale minoriteter.

Lørdag får vi besøk nærmest direkte fra Colombia, når Halvard Hjermundrud, daglig leder i Peace Brigades International Norge vil fortelle om denne organisasjonens arbeid for å styrke respekten for menneskerettighetene i den interne konflikten som i mange år har traumatisert dette landet.

Tidligere ministerråd ved den norske ambassaden i Islamabad og ambassaderåd ved den norske ambassaden i Kabul Trygve Gjesdal, vil deretter holde sitt foredrag med tittel "Folkeretten og staters egeninteresser: hva skjer når staten ikke er til stede?" Han vil krydre sitt foredrag med empiriske eksempler fra Pakistan, Afghanistan og Kashmir!

Søndag får vi besøk av Professor Amra Hadzimuhamedovic fra Universitetet I Sarajevo, en meget behagelig foredragsholder som vil ta for seg ødeleggelse og bevaring av kulturarv – i et folkerettslig og menneskerettslig perspektiv. Klikk dere inn på hennes navn via Google! På et par videosnutter vil dere kunne se hvor engasjert hun er.

For nye studenter er det svært viktig at de fredag får med seg orientering om elektronisk biblioteksbruk ved Jana Myrvold og innføring i Fronter ved Ole Martin Norskau.

Fredag 20. 01. 12

1000-1100 Velkommen til nytt semester

Førsteamanuensis Lars Petter Soltvedt ved Høgskolen i Buskerud ønsker velkommen til nytt semester ved studiet *Menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering*. Gjennomgang av studieplan for modul 4 *Menneskerettigheter i kriser, krig og væpnet konflikt*. Vi ønsker spesielt nye studenter velkommen.

Sted: A 5508

1100-1200 Forelesning ved Lars Petter Soltvedt – *Om forholdet mellom de internasjonale menneskerettigheter, internasjonal strafferett og krigens folkerett*. I sitt foredrag vil Lars Petter Soltvedt søke å hente frem den røde tråden som binder sammen de fire modulene i studiet menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering.

Sted: A 5508

1200 – 1300 Vi inviterer til lunsj i kantina på høgskolen

1300- 1500 Innføring i Folkerett – ved jusstudent Glen Starr. Glen vil med utgangspunkt i Morten Ruud og Geir Ulfsteins bok *Innføring i Folkerett* søke å besvare spørsmålet "hva er folkerett?" Han vil ta opp forholdet til norsk rett og gå inn på folkerettens kilder og ulike subjekter, slik som internasjonale organisasjoner, multinasjonale selskaper, etniske og nasjonale minoriteter.

Sted: A 5508

1500-1600 (For nye studenter) Innføring i fjernundervisning ved hjelp av internettprogrammet *Frontier*. Ved IT- konsulent Ole Martin Nordskau, Høgskolen i Buskerud. Kort orientering om elektronisk biblioteksbruk.

Sted: A 5508

Lørdag 21. 01. 12

0900 – 1200 Forelesning ved Halvard Hjermandrud, daglig leder i Peace Brigades International Norge. Nettopp tilbake fra Colombia der han som medlem av PBIs prosjekt i landet har arbeidet for å beskytte colombianske menneskerettighetsforsvarere gjennom ledsagelse og politisk pressarbeid. Halvard vil fortelle om denne organisasjonens arbeid for å styrke respekten for menneskerettighetene i den interne konflikten som i mange år har traumatisert dette landet, og andre land rundt om kring i verden. Han vil også gi oss glimt inn i hans egen hverdag de siste årene.

Sted: A 3502

1300-1500 Tidligere ministerråd ved den norske ambassaden i Islamabad og ambassaderåd ved den norske ambassaden i Kabul Trygve Gjesdal, vil holde sitt foredrag med tittel "Folkeretten og staters egeninteresser: hva skjer når staten ikke er til stede?" Han vil krydre sitt foredrag med empiriske eksempler fra Pakistan, Afghanistan og Kashmir!

Sted:A 3502

Søndag 22. 01. 12

Professor Amra Hadzimuhamedovic fra Universitetet I Sarajevo kommer i dag ens ærend opp til oss for å holde to – kan jeg love dere – gripende foredrag om kultur og vern/ødeleggelse av kulturarv i krig og konflikt. Hennes forelesninger vil bli holdt på en svært behagelig og spesielt tiltrekkende måte. Emra har tidligere forelest for oss i Sarajevo. Sist ble tiden litt for knapp, og jeg bestemte meg der og da for å invitere henne hit opp.

1000-1200

To reconstruct or to forget.

The objective of the lecture is to identify meaning of cultural heritage for social constructions. It will relate the question of the power of heritage that makes it both target of destruction and priority for reconstruction. The phenomenon of reconstruction of cultural heritage will be analysed in the context of traditional societies as well as in the scope of modernity. The thesis concerning the social power of heritage and its formative role in the human understanding of the categories of "just" and "unjust" will be presented through the historical overview. The different examples from different societies will challenge the definition of heritage as a modern concept established in 18th

century and will illustrate the powerful role that heritage has played in society from the time unmemorable.

1300-1500

2. Homeland and placelessness

The lecture will focus on the meaning of heritage for the refugee and returnee community after the armed conflict. Integration of cultural heritage into the post-war recovery and reconciliation process through the work with the community will be presented through Bosnian case studies. The key words are homeland, nostalgia, reconciliation, human rights, placelessness.

Sted: A 3502

LES GJERNE:

Ruud, Morten og Ulfstein, Geir (2011) *Innføring i folkerett*. Oslo: Universitetsforlaget
Side 28 – 49 og *Folkerettens historie og side 98 – 112 Folkerettens subjekter*

Hadzimuhamedovic, Amra (2003). *Human Rights and the Destruction of Cultural Memory*. Oslo: Den norske Helsingforskomite.

Karlsen, Gunnar (2003) *Destruction of Cultural Heritage as Violations of Human Rights – the Stolac Case*. Oslo: Den norske Helsingforskomite.

2. Helgesamling: Internasjonal humanitær rett

I løpet av andre helgesamling vil Generaladvokat for forsvaret Arne Willy Dahl gi oss en grundig innføring i humanitær rett og menneskerettigheter i konflikt og krisesituasjoner. Hva er innholdet i den humanitære retten? Hva er forholdet mellom humanitær rett og menneskerettigheter? Hva er humanitære minstestandarder? Dette er noe av det Arne Willy Dahl vil søke å fokusere på, med utgangspunkt i sin bok som også er på pensum.

Fredag 24. 2. 12

0900-1200. *Innføring i internasjonal humanitær rett*. Ved Statsadvokat Arne Willy Dahl. Vi ser litt på historien bak utviklingen av internasjonal humanitær rett og på hvilke regler som gjelder i dag. Genevekonvensjonene med senere tilleggsprotokoller. Del 1

Sted: A 5508

1300- 1500 *Innføring i internasjonal humanitær rett*. Ved Statsadvokat Arne Willy Dahl. Vi ser videre på historien bak utviklingen av internasjonal humanitær rett og på hvilke regler som gjelder i dag. Genevekonvensjonene med senere tilleggsprotokoller. Del 2

Sted: A 5508

Lørdag 25. 2. 12

0900-1200 *Innføring i internasjonal humanitær rett*. Ved Statsadvokat Arne Willy Dahl. Når er bruk av væpnet makt tillatt ifølge FN-pakten? Hvem er beskyttet? Gjelder de samme regler for ulike typer konflikter? Hvilke våpen er tillatt? Hvilke regler gjelder for journalisters og helsearbeideres virksomhet? Hvordan skal en krigsfange behandles? Del 1

Sted: A 3502

1300- 1500 *Innføring i internasjonal humanitær rett*. Ved Statsadvokat Arne Willy Dahl. Når er bruk av væpnet makt tillatt ifølge FN-pakten? Hvem er beskyttet? Gjelder de samme regler for ulike typer konflikter? Hvilke våpen er tillatt? Hvilke regler gjelder for journalisters og helsearbeideres virksomhet? Hvordan skal en krigsfange behandles?
Del 3.

Sted: A 3502

Søndag 26. 2. 12

1000-1200 *Innføring i internasjonal Humanitær rett*. Ved Statsadvokat Arne Willy Dahl. Unntakstilstander og derogering. Hvilke overgrep skjer? Hva kan det internasjonale samfunn gjøre? Hvilke forpliktelser har stater under folkeretten?

Sted: A 3502

1300- 1500 *Internasjonal humanitær rett*. Oppsummering og diskusjon.

LES GJERNE:

Dahl, Arne Willy (2008) *Håndbok i militær folkerett*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
Gutman, Roy & Rieff, David (eds) (2007) *Crimes of War*. New York: Norton and Company.

3. Helgesamling 23-25. 3. 2012: Forbrytelser mot menneskeheten

Folkemord, slaveri, menneskesmugling, apartheid, terrorisme og tortur blir i dag regnet som internasjonale forbrytelser, straffbare handlinger som er å betrakte som så grove at de kan sies å berøre hele menneskeheten. Dermed har det også blitt mulig å straffeforfølge enkeltindivider uavhengig av deres rolle og posisjon i samfunnet – uavhengig av hvor de har begått sine ugjerninger og hvor som helst de måtte befinne seg i verden. Men slik har det ikke alltid vært. Med bakgrunn i statssuverenitetsprinsippet har straffefrihet (impunity) lenge vært rådende praksis. Det var denne straffefriheten som utgjorde hovedmotivet bak opprettelsen av Den internasjonale straffedomstolen.

Morten Bergsmo er seniorforsker ved *PRIO* - Peace Research Institute of Oslo. Han har doktograden i International Rett fra Cambridge University og har tidligere vært seniorrådgiver ved aktoratet i ICC – Den internasjonale straffedomstolen, og delaktig i prosessen som ledet fram til Roma statuttene for opprettelsen av ICC i 2002. Morten Bergsmo vil forestå undervisningen hele denne helgen.

Et detaljert program for denne helgen vil bli lagt ut på Blackboard før helgesamlingen.

Sted A-5508 Fredag
A-3502 lørdag og søndag

LES GJERNE:

Beigbeder, Yves (2005) *International Justice against Impunity*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.

Njalsson, Steingrímur (2007) *Forbrytelser mot menneskeheten*. Oslo: Vidarforlaget,

4. Helgesamling: Nye trusler mot fred og sikkerhet

Terrorhandlingene mot USA 11. september 2001 innledet en ny fase hvor kamp mot internasjonal terrorisme blir satt øverst på dagsordenen i mange land og internasjonale organisasjoner. Men det finnes en rekke andre utviklingstrekk som kan utgjøre alvorlige trusler mot fred og sikkerhet: interne konflikter med grove overgrep mot sivile, fattigdom, miljøkatastrofer og så videre. Ett annet viktig spørsmål i den sammenheng er medias forhold til disse nye trusler mot fred og sikkerhet.

Fredag 20. 04. 12

0900-1200 Forelesning om medias rolle i kriser og krig. Foreløpig åpent for gjesteforeleser fra Norge eller utlandet.

Sted: A 5508

1300-1500 Forelesning om *Miljøkatastrofer og miljøets betydning i fremtiden*. En viktig utfordring for fremtidens fredsagenter: hvordan unngå at knapphet på ressurser og miljøforringelse fører til fornyet konflikt innad eller mellom stater.

Sted: A 5508

Lørdag 21. 04. 12

1000 – 1200 Fra krig til folkerett? historien om Goldstone-rapporten og det pågående forsøket på å straffeforfølge krigsforbrytere og forbrytere mot menneskeheten etter krigen i Gaza i januar 2008.

1300-1500 ..og hjem igjen! Prinsippet om Universell jurisdiksjon og seks norske advokaters anmeldelse av israelske lederes antatte krigsforbrytelser i Gaza. Ved advokat Pål Hadler (med forbehold),.

Sted: A3502

Søndag 22. 04. 12

1000-1200 *Rettferdig fred?* Oppsummering av innholdet i de fire modulene ved studiet i menneskerettigheter, flerkulturell forståelse og konflikthåndtering, ved Lars Petter Soltvedt.

Sted: A 3502

1300-1500 Evaluering, kommentarer, forberedelse til tur til Midt-Østen og utdeling av eksamen til dem som ikke skal være med til Midt-Østen. Turdeltagerne vil få utdelt eksamen ved retur til Norge.

Sted: A 3502

LES GJERNE:

Østerud, Øyvind (2009) *Hva er krig*. Oslo Universitetsforlaget og Einstein, Albert og Freud Sigmund (2003) *Hvorfor Krig?* En brevveksling. Oslo: Bazar forlag.

Pensum (Med forbehold om endringer)

Beigbeder, Yves (2005) *International Justice against Impunity*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers. Side 1-9 og 45-65. **Fåes i kompendium**

Dahl, Arne Willy (2008) *Håndbok i militær folkerett*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Einstein, Albert og Freud Sigmund (2003) *Hvorfor Krig?* En brevveksling. Oslo: Bazar forlag. Side 17-46. **Fåes i kompendium.**

Gutman, Roy & Rieff, David (eds) (2007) *Crimes of War*. New York: Norton and Company.

Hadzimuhamedovic, Amra (2003). *Human Rights and the Destruction of Cultural Memory*. Oslo: Den norske Helsingforskomite. **Fåes i kompendium.**

Karlsen, Gunnar (2003) *Destruction of Cultural Heritage as Violations of Human Rights – the Stolac Case*. Oslo: Den norske Helsingforskomite. **Fåes i kompendium.**

Njalsson, Steingrímur (2007) *Forbrytelser mot menneskeheten*. Oslo: Vidarforlaget.

Ruud, Morten og Ulfstein, Geir (2011) *Innføring i folkerett*. Oslo: Universitetsforlaget
Side 28 – 49 Folkerettens historie og side 98 – 112 Folkerettens subjekter. **Fåes i kompendium.**

Østerud, Øyvind (2009) *Hva er krig*. Oslo Universitetsforlaget.

Anbefalt som interessant lesing:

Borradori, Giovanna (2003) *Philosophy in a Time of Terror. Dialogues with Jurgen Habermas and Jacques Derrida*. Chicago; University of Chicago Press.

Cassese, Antonio (2008) *International Criminal Law*. Oxford: Oxford University Press

Einstein, Albert og Freud Sigmund (2003) *Hvorfor Krig?* En brevveksling. Oslo: Bazar forlag.

Hayner, Priscilla (2002) *Unspeakable Truths: Facing the Challenge of Truth Commissions*. London: Taylor and Francis Group.

Hesse, Carla & Post, Robert (1999) *Human Rights in Political Transitions: Gettysburg to Bosnia*. New York: Zone Books. 340 sider.

Johansen, Sigrid Redse & Staib, Jacob Thomas (2009) *Jus og militærmakt*. Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag.

Karatnycky, Adrian, Piano, Ailia, and Puddington, Arch (2003) *Freedom in the World. The Annual Survey of Political Rights and Civil Liberties*. Lanham, Maryland: Rowman and Littlefield Publishers

Krueger, Alan B. (2007) *What Makes a Terrorist? Economics and the Roots of Terrorism*. Oxford: Princeton University Press.

Long, William J. and Brecke, Peter (2003) *War and Reconciliation. Reason and Emotion in Conflict Resolution*. Boston: MIT Press.

Lunde, Nils Terje & Matlary, Janne Haaland (red.) (2009) *Etikk og militærmakt*. Gyldendal Akademisk Forlag.

Schiff, Benjamin (2008) *Building the International Criminal Court*. Cambridge: Cambridge University Press.

Syse, Henrik (2003) *Rettferdig krig? Om militærmakt, etikk og idealer*. Oslo: Aschehoug.

St.meld. nr. 13 (2008-2009) Klima, konflikt og kapital – Norsk utviklingspolitikk i et endret handlingsrom. Det kongelige utenriksdepartementet.

Evaluering

Evaluering for nye studenter ved fire ukers hjemmeeksamen. Utlevering av hjemmeeksamen søndag 22. april 2012. Frist for innlevering (senest poststempelen) mandag 21. mai. For dem som reiser til Midtøsten en uke senere.

Adresser og kontaktpersoner

Lars Petter Soltvedt Høgskolen i Buskerud, Avdeling for Økonomi og statsvitenskap, Postboks 251, 3611 Kongsberg. Tlf. 9180 3247. E-mail: lars.petter.soltvedt@hibu.no.

Anne Marie Øverland, Høgskolen i Buskerud, Studiested Kongsberg, tlf. 3286 9506. E-mail: anne.marie.overland@hibu.no

Kjøp eller bestilling av pensumlitteratur

Pensumlitteratur kan kjøpes eller bestilles hos Norli på Papirbredden i Drammen eller hos Akademika på HiBu, campus Kongsberg.

Med forbehold om endringer underveis. Følg med på kursets internettider gjennom <http://kurs.hibu.no/>